

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Atitudinea preotului catehet în fața elevilor.

Este un adevăr îndeobște recunoscut, că învățământul religios trebuie să fie educativ. Pe lângă formarea cunoștințelor de credință, trebuie să urmărim modelarea caracterului religios-moral. Activitatea catehetică este o parte integrantă a direcției pastorale. Așa precum se cere preotului să aibă o anumită atitudine liturgică, spre a influența credincioșii, tot asemenea dela o corectă atitudine catehetică a preotului, depinde și succesul învățământului religios în școala primară.

În toate împrejurările vieții, dar mai ales în fața elevilor preotul-catehet trebuie să apară ca adevărat slujitor al lui Dumnezeu, ca un apostol al creștinismului. Personalitatea preotului-catehet trebuie să fie pentru elevi ca un magnet care-i atrage spre Hristos ca un soare cald și luminos sub influența căruia, sufletul școlarilor crește și se perfecționează.

Atitudinea preotului-catehet în fața elevilor primește un ideal vrednic de imitat în scena biblică dela sf. Ev. Luca XVIII. 16: „Iisus a chemat la sine pe copil și a zis: lăsați copiii să vină la mine, și nu-i opriți, căci unora ca acestora este împărăția lui Dumnezeu”. Iisus în mijlocul pruncilor plin de iubire dăscă, binecuvântându-i și aducându-i la Dumnezeu, iată icoana din care putem desprinde învățături pentru comportarea noastră în fața școlarilor catehezați.

Personalitatea preoțească a catehetului influențează irezistibil asupra întregii ființe a școlarilor. În cele următoare vom fixa câteva condiții fundamentale cu privire la atitudinea preotului-catehet în fața elevilor.

1. Preotul-catehet totdeauna să apară în fața școlarilor îmbrăcat corect și complet în costumul preoțesc. Exteriorul încă trebuie să dovedească școlarilor, că învățământul religios este sfânt și propus de slujitorul Domnului.

2. Catehezația să se facă precis și punctual con-

form orarului. Neobservarea precisă a orei de lecție produce sminteală în sufletul școlarilor și-i dispune spre neglijență.

3. Preotul-catehet acasă să se concentreze asupra lecției ce are să propună și niciodată să nu meargă nepregătit la catehezație.

4. Catehetul trebuie să fie profund convins despre adevărurile de credință și religioase morale. Cel ce nu propune cu convingere, nu este educator adevărat, ci mai mult năimț. Ne îndeamnă sf. Ap. Pavel în II. Ep. către Tim. 2, 15: „Stăpânește-te, ca să te arăți înalțea lui Dumnezeu lucrător nerușinat, drept îndreptând cuvântul adevărului”.

5. Nu este apol, de ajuns ca preotul-catehet să cunoască adevărurile religioase-morale și să fie convins de ele, ci este necesar ca să și fie om religios-moral. Preotul-catehet să fie exemplul viu de religiozitate și moralitate în școală și afară de școală. Ceeace zice sf. Ap. Pavel către Tit. 2, 7: „întru toate dându-se pildă de fapte bune, învățatură, întregime, cinste, neștricăciune”. Le recomandăm elevilor iubire, credință, modestie, blândețe, ordine, curățenie și alte virtuți, trebuie să le dovedim că și noi le posedăm toate acestea.

6. Catehetul trebuie apol să propună bine studiul conform regulilor și principiilor catehetice—pedagogice.

Mai pe sus de toate personalitatea preotului-catehet trebuie să fie pătrunsă de o adevărată iubire părintească, blândă și prietenoasă și totuși serioasă, față de elevi.

În toată atitudinea preotului-catehet față de elevi, trebuie să se sintetizeze iubirea față de școlari și exemplul purtării corecte.

Preotul-catehet să stea mult în contact cu copiii, îl va urmări în pauze, în jocuri, va observa caracterul lor. Copiii vor simți astfel puternic atmosfera de dragoste și control părintesc și se va crea în felul acesta mediul moral prientnic deprinderilor religioase-morale.

Deci în rezumat, pe lângă instrucțiunea teoretică a studiului religiei, atitudinea corectă a preotului-catehet în fața elevilor, contribuie efectiv la formarea caracterului religio-moral și la ajungerea scopului studiului relig. în școala primară.

Prot. Șt. Lungu

Teroare unionistă pe Valea Deznei în primăvara anului 1834.

— Urmare —

În 7 I. c., comisia comitatului avea să meargă din Borossebiș la Neagra, Minead și Ignești. Aflând despre aceasta, am rugat pe vicespan să-mi dele voie să merg și eu cu comisia. Primind învoirea am plecat cu parohul Gheorghe Vesa din Borossebiș. Am fost întâmpinați de Hofbauer, directorul contelui Königseg, care mi-a comunicat, că la porunca domnului vicespan am să întorc acasă. Aceasta mi-a spus-o în prezența mai multor domni, și nu mi-a rămas altceva decât să mergem acasă. Peste puțină vreme dela cele întâmplate, mi-a venit un om cu chemarea, să merg la Neagra, dar n'am căpătat trăsura și am fost silit să aștept.

Iar parohul Gheorghe Vesa dela Borossebiș a fost chemat de solgăbîrăul Kornya la sine, unde erau și preoții uniți, cari l-au întâmpinat cu cuvintele: „Noi vedem, că aici toți vreau să treacă la unire, numai D-ta ești împotriva. Ar fi bine să treci și D-ta la unire. În vremea cea mai scurtă vești avea episcopie unită la Arad și seminar teologic, unde copiii D-V. să poată face școală”.

La toate aceste părintele Gheorghe a răspuns: „Domnilor, astăzi nimeni, nici nu vrea să audă de unire!”

După aceea unul din preoții uniți i-a dat o scrisoare, spunând: „Poștiți și cetiți, pentru că noi nu știm limba valahă”. Isprăvind cu cetitul, părintele Gheorghe a răspuns: „Am știut toate acestea”, deși n'a știut. Apoi, mai departe, a zis preotul unit: „D.V. nici nu știți cine e capul bisericii D-Voastră”. La cece părintele Gheorghe a răspuns: „Domnule, sunt teolog și știu că, capul Bisericii noastre este însuși Iisus Hristos”. Uniții au replicat că „Iisus Hristos e capul nevăzut al Bisericii, iar cap văzut nu aveți”. „Nu vreau să aud asemenea vorbe”, a răspuns părintele Gheorghe și a plecat.

Însuși groful Königsegg și un alt domn i-au spus părintelui Gheorghe, că dacă trece la unire, va fi protopop în B-sebiș.

Atunci, cum să nu cadă în ispită biata preoțime, după asemenea făgăduințe ?!

În toate satele grofulul Königsegg oamenii trec la unire de silă, cum s'a întâmplat în Ignești, unde o femeie, o căreia bărbat nu fusese acasă, s'a închis de frică în casă, de unde au dus-o a doua zi cu sîla, în casa preotului, unde cu forța i-au pus peana în mână ca să tragă cu ea cruce în scrisoarea de trecere la unire. Aceasta a spus-o parohul din Prăjești Ioan Bejan, care a auzit-o dela oamenii săi. Astfel de cazuri s'au petrecut și în Roșia, cum spune parohul Gh. Vesa din Borossebiș.

Preoții Moise Ghergariu, Ioan Bejan Milentie Voicovici din Susani, Isala Popovici din Slatina s'au dovedit ca zeloși apărători ai Bisericii și legii strămoșești în zilele noastre așa de primejdioase. Prin aceasta au câștigat cinstea și mulțumirea, mai ales preotul Moise Ghergariu, care pentru credința cătră legea sa multe a suferit, cece vești vedeți din scrisoarea alăturată. Pentru aceea, rog pe P. Sf. V. să aveți deosebită bunăvoință față de el și să-i dați o parohie în alt protopopiat. Altcum, perzându-și parohia și având șase copii mici, ajunge de batjocură înaltea acestora, cari au primit unirea.

Următoarele comune au trecut la unire, cece și prin deputație s'a dovedit:

1. Neagra cu 73 case, cu preotul. După îndemnul episcopului rămas credincios, au rămas ortodoxe 30 case, pentru cari am făcut următoarele dispoziții: Având în vedere, că comuna Neagra e aproape de Slatina, episcopul să întrebe pe credincioșii rămași, de vor umbla, sau nu, la biserică din Slatina? Dacă nu, atunci să caute o casă și cu învoirea P. Sf. V. vor primi un antimis nou dela biserică unde se vor găsi două. De sf. potir, discos, stea și alte obiecte mai mici mă îngrijesc eu. Cărți, cădelnițe aduce, cu săptămâna, preotul din biserică dela Slatina și din Nădălbesti... Iar preoții, cari vor fi de rând la îndeplinirea serviciilor acolo, să le facă cum se cade și să nu lee stole, ca să nu dele anză, ca aderenții unirei să mai poată face proselitism. La caz dacă, deocamdată, nu pot să-și câștige o casă, atunci oamenii să vină la biserică din Slatina sau Nădălbesti.

2. Ignești, 40 case, cu preotul.

3. Minead, filie, cu 42 case. Toate aceste (sate) sunt ale Contelui Königsegg.

4. Dezna, cu 212 case; nu a avut preot.

5. Buhani, 74 case, cu preotul. Aceste sate sunt pe domeniul lui Török.

6. Chertiș; 77 case, cu preotul.

7. Roșia; 115 case, cu doi preoți.

8. Revetiș, cu filia Berindert; 140 case, cu preotul. Aceste sate sunt ale contelui Königsegg; s'au scris (la unire) înainte de 9 I. c., dar stau în așteptare până când vor fi împlinite făgăduințele făcute de mai mulți domni.

P. Sf. Voastră!

Vă aduc plângerea întregii preoțime, care din pricina ținutului comitatului, a notarilor localnici, mai ales a celui din Borossebiș cu numele de Vas Antal, din Susani și din districtul fibrăului Atzél Sándor, a solgăbîrăului Kornya János, e necinstită și prigonită. Venerabilul bătrân de 65 ani, Teodor Vesa paroh în Sebiș, își spală barba cu lacrimi amare, pentru necinstirea ce i-s'a adus de notarul Antal, care în prezența mai multora i-a zis: „câne bătrân”, și-a ridicat bățul de fer, ca să-l lovească, pentru că numitul preot apăra biserică, legea și obiceiurile împotriva unirei.

Iar notarul din Susani a oprit de a leși, fără incuviințarea fiblăului Atzél, din sat, pe distinsul și marele apărător al bisericii sale, pe *Molse Ghergarin*, care prin cuvânt și faptă și-a dovedit devotamentul. Toate aceste și alte prigoniri le rabdă sărmana preoțime.

P. Sf. V. căutați pentru preoțime, pe viitor, o vindecare a rănilor trecutului; astfel ea nu mai poate îndura suferințele și va căuta să scape de ele prin unire. *Dacă notarul, așa se poartă cu preoții, cum se vor fi purtând ei cu alții?*

Toate aceste le aduc la cunoștința P. Sf. V. din oficiu, rămânând al P. Sf. V. Stăpânului milostiv plecat serv.

în Arad, 11 mai 1834.

Grigorie Lucaciu
protopopul Boroșineului

Activitatea F. O. R. în eparhia Aradului

Sectia Arad a Frăției ort. rom. a inaugurat și urmează o laudabilă activitate de organizare și afirmare pe întreg cuprinsul eparhiei Aradului. Echipe de propagandiști, compuse din preoți și intelectuali români ortodocși, au străbătut și străbat satele noastre pentru a lumina poporul dreptcredincios asupra scopului măreț pe care îl urmărește F. O. R. După ce Frăția s'a organizat pe eparhie și pe protopoplate, acum a venit rândul să se organizeze și pe parohii.

În ziua de 5 Mai a. c., adică în Duminică Tomii, s'a făcut acest lucru de luminare și organizare în 2 comune fruntașe românești dela granțiță, anume Curtici și Macea. O echipă compusă din Păr. Prof. Dr. Șiclovan Simeon, prof. Dr. V. Popescu și Dr. E. Veliciu, avocat, s'au deplasat în scopul acesta în comunele amintite. La Curtici numiții au luat parte la serviciul divin din sf. biserică. Biserica era plină de popor, în urma pregătirilor făcute de către harnicii preoți de acolo: Păr. Z. Brădeanu și I. Lorințiu. La Priceasnă Păr. prof. Dr. S. Șiclovan a predicat îndemnând poporul să țină cu tărie la biserică ortodoxă strămoșească și să sprijinească, prin cuvânt și faptă, activitatea F. O. R. După terminarea serviciului divin, poporul a trecut în casa culturală unde părintele Z. Brădean a rostit cuvântul de bun venit și deschizând ședința a dat cuvântul d-lui prof. V. Popescu. D-sa, într-o cuvântare clară și plină de asămănări luate din viața țărănilor noștri, a lămurit poporul asupra scopului pe care-l are F. O. R. D-nul Dr. E. Veliciu, luând cuvântul, a arătat mijloacele mai apropiate și mai îndepărtate prin cari Frăția ort. rom. înțelege să-și ajungă scopul. D-nul deputat Dr. A. Iancu din Curticiu, a mulțumit oaspeților, a adus elogiile bisericii

ort. rom. și a promis F. O. R. sprijinul Curticienilor. A fost ales președinte D-nul Dr. A. Iancu, medic, iar vicepreședinte Dr. Z. Colceriu, avocat.

La Macea. Poporul era adunat în jurul bisericii. Aștepta începerea Vecerniei și sosirea oaspeților anunțați, cari la ora 3 d. m. au și sosit. Păr. Curticiu a oficiat serviciul Vecerniei, la sfârșitul căreia a predicat Păr. Prof. Dr. S. Șiclovan. După terminarea Vecerniei, poporul a trecut în școala primară, unde părintele Oancea a binevestit oaspeții. După sf. Sa au vorbit d-nii Prof. Dr. V. Popescu și Dr. E. Veliciu, indemnând poporul să privească cu ochi buni la F. O. R. Notarul comunei a mulțumit oaspeților pentru zelul și munca desinteresată; promițând tot concursul ortodocșilor din Macea. A fost ales președinte notarul comunei, iar V. președinte P. Drig, directorul școlar.

D-nul I. Moldovan, președintele F. O. R. din eparhia Aradului este vrednic de toată lauda și recunoștința pentru lucrul început și tactica urmată. Azi când, în toate comunele eparhiei noastre încep să se ridice steagurile ortodoxiei și oastea cea mare ortodoxă începe să și strângă rândurile, îli voios bătrânule ostaș al sfintei noastre Biserici ort. rom. și mergi cu ajutorul lui Dumnezeu înainte, tot înainte!!

§

In fața unei probleme dureroase.

Nu știu — și nimeni nu știe precis — din cari concursuri de cauze a purces acel efect, al unei crâncene și dureroase absențe de lacru, întins neîndurat peste viața atâtor amărâți șomeri din toate statele lumii. Mucenicia acelora, pe cari destinul zmulgându-le mijlocul de câștig l-a zvârlit în stradă și 'n foame, este o grea problemă, care se 'mpinge singură spre atenție și soluționare, în toate repertoriile de acțiune morală creștinească a zilei. Nu poți sta impasibil în fața acelora pe care-i adumbrește strada și cerul liber, în miezul iernii, cu toată familia lor zdremțuită și zăcândă sub cruntul desnodământ al aceleiaș tragedii.

Desigur, cei cu stomacul plin niciodată nu pot să cuprindă sensul deplin al definiției — și mai ales simțul situației indefinibile a foamei. Pentru aceștia, în mare parte, drama șomajului e o *legendă* actuală, nu prea frumoasă, care umple câteodată, din lipsa de ceva mai senzational, coloanele unor ziare. Nici o stimulare nu îndrumă voința lor spre sesizare și egoismul lor se 'nchide ermetic în fața acestel realități. Dar atunci când, răspunzând unei chemări a moralei îți izbești sufletul de cumplita situație a atâtor neîndurați ai unui meșter destin, doar atunci îți mai prinzi în suflet un cutremur, o milă, ale căror dimensiuni dor într-o reală compătimire — și doar atunci te

sesizezi, sub împărtășirea durerilor celor peste cari aripa morții își vântură un lung convoiu de amaruri; simți cum ești de acelaș chip cu ei, cu acelaș drept asupra vieții și a bucuriilor ei, creștin, de aproape și frate, ca fiu al acelaș Tată.

O societate de preoți de aici de unde scriu, grupează sub egida bisericii protestante și cu menire pur caritativă, dau masă — dar *din dar* — odată pe săptămână, tuturor șomerilor orașului; celelalte zile ale săptămânii cad în cadrul asistenței sociale a orașului și a Statului. I-am vizitat odată, fiind invitat de acel pastor cu ocazia interesării mele asupra operelor caritative protestante, spre a informa pe Prea Sfințitul, care caută să nu-i scape nici această preocupare, în vastele-l eforturi din toate domeniile de activitate apostolică. Peste patru sute de înși, vin să-și pună capăt foamei, prin binecuvântata pâine de toate zilele. Tot ce primesc este, odată pe zi, la amiază, o pâine și trei-patru cești de cafea cu lapte. Mohorâți, zdremți — aproape gol, cu fața și cu trupul istovit de truda altor zile, se înșiră civilizată la mese, tineri alături de bătrâni neputincioși, fiul cu tatăl, fiică cu mamă și femei cu prunci pe brațe, cari bleșii nevinovați de necazurile lumii și ale mamei lor, bat la aceeaș poartă cernită a cerșetoriei. Își ocolesc privirea și stau tăcuți și chinuți sub greaua poruncă ce le-o comandă categoricele legi ale stomacului și ale vieții. Vezi femei cu perspective de a da lumii, creștinește și într-o apropiată scadență, o nouă filință vie, menită să între la primul ei zămbat în acelaș zăbucium, de a cărui nostalgie doar apele largului ocean și fantezia basmelor mai sunt setoase...

Atâtea întrebări îți chină mintea, legându-se și deslegându-se în jurul unui sens al rațiunii de a fi, când te afli în fața unei atari realități, sfâșietoare pentru privitor, dar mai ales sfâșietoare pentru cel ce o trăiește!

Oare poate Biserica să stea imposibilă în fața acestui dureros spectacol din sânul statului ei și din sânul ei înseși? Ea cred că primele preocupări asupra metodei și acțiunii de neantizare a șomajului se leagă de Biserică, prin însăș chemarea acestela. Ea trebuie să dea cea dintâi alarmă pentru risipirea acelei dungi negre a șomajului, ce planează deasupra ei, a nației și a omenirii. Să vină Statul să ajutoreze, fiindcă Biserica e și ea, sub raportul material, într-o situație parcă creată de un tot atât de trist șomaj. Dar Biserica își are metodele ei inepuzabile, pe cari trebuie să le sugereze cu persistență Statului și să se angajeze în aplicarea lor alături de Stat; fiecare cu ce are mai util! Problema șomajului e o chestiune de ordin politic-cetățenesc, dar în aceeaș măsură — și poate mai ales, de ordin bisericesc. De aceea, prezența Bisericii în preocupările impuse de șomaj sunt și utile și necesare. Fără jenă, Biserica noastră se poate inspira în acest domeniu dela protestanți, cari

lucrează, deși în teorie neagă valoarea faptelor bune.

Iată cum, problema grea a șomajului vine din ce în ce mai imperativ, să scormonească din străfunduri simțul de creștin, sau de adept al doctrinei Aceluia ce a propovăduit *iubirea și prin aceasta ajutorarea mutuală și darul din tot ce ai și poți da*. O faptă bună întotdeauna își dublează valoarea, după proporția directă cu dimensiunile ei; căci efectul ei se distinge pe două planuri, după cum satisface două trebuințe: una pentru activul merituozității ajutorului și alta pentru cel ajutat, în orice moment flexibil unei înclinări spre antireligiune. De aceea Biserica ar face bine să abandoneze alte preocupări de mai puțină importanță, în care se încălcește ea uneori, așa cum altădată, într'un greu și cunoscut pericol, se încălcea în stabilirea sexului îngerilor; ea trebuie să-și însușească în repertoriul ei de fiecare zi probleme, a căror importanță actuală alunecă pe primul plan. Nimic nu s'ar pierde, ci din contră, punându-se în funcție rezervele vitalității ale Bisericii lui Hristos și ar servi și-și ar urma linia cea mai dreaptă, pe care i-a tras-o Sfântul ei Intemeetor.

P. DEHELEANU
Strasbourg.

Inchiderea cursului de gospodărie casnică din Curtici.

În ziua de 23 Apr. c. a avut loc la Curtici solemnitatea închiderii cursului de gospodărie casnică, aranjat de camera de agricultură din Arad.

Această serbare a fost onorată cu prezența Prea Sf. Sale Părintelui Episcop Grigorie, a dlor Măndru director general în ministerul de domenii, P. C. Sa Mihai Păcăștan, consilier referent eparhial Dr. Iustin Mărșteu preș. camerei de agricultură, Insp. școlar Clotiea din Timișoara, rev. școlar Lazăr Igrășan, Prof. școlii de industrie casnică din Arad, în frunte cu Dșoara directoare Irina Popescu, ș. a. Toți intelectuali din comună, precum și din comunele Macea și Sofronea.

Distinșii oaspeți își fac apariția cu mașinile fix la ora 3. d. a. În fața casei culturale sunt așteptați de un mare număr de țărani și intelectuali.

Sunt primiți și salutați de Păr. Zenobie Brădean, care adresează cuvinte pline de căldură și dragoste frască P. Sf. Sale părintelui Episcop, precum și frumosului buchet de intelectuali ce însoțesc pe distinșul arhipăstor în acest drum de apostolie națională. Plăcut impresionat P. Sf. Sa mulțumește credincioșilor pentru dragostea cu care este întâmpinat. Accentuând, că cea mai mare bucurie sufletească o are, când poate să fie în mijlocul fiilor Săi sufletești.

Plăcuții oaspeți, vizitează apoi sala frumos decorată a casei naționale, unde sunt expuse lucrările

executate la curs, de către fetele din loc cari au cercetat cursul, precum și alte scoarțe și țesături românești, din comună.

În acest timp Dna Veturia Brădean prezidenta comitetului de supraveghere, oferă P. Sf. Sale păr. Episcop, o periniță și o tavă, iar Dlul director general Mândru o traistă frumos lucrata la acest curs.

Se intră în însuș programul festivității. Primul orator, Dl. Dr. I. Marșleu, în numele camerei de agricultură mulțamește distinșilor oaspeți pentru cinstea și atențiunea ce-o dau activității camerei de agricultură. În special la consiliul eparhial, revizoratul școlar, preoții și învățătorii, camera de agricultură, a aflat sprijin, colaborare și înțelegere pentru marele rost ce-l au aceste instituții. Nu mai puțin am aflat spune Dsa înțelegere la țărânlme îndeosebi la curticen), cari în gospodărie ocupă locul de frunte în județ.

Vorbește Dl. Insp. general Ing. Nicolae Popescu directorul camerei, care arată realizările frumoase ale camerei de agricultură, ce și-a extins activitatea și asupra acestui ram de gospodărie țărănească. Mulțamește colaboratorilor: Pr. Zenobie Brădean preș. casei culturale, care pe lângă că i-a pus la dispoziție casa culturală, a stat la datorie, cu cuvântul și cu fapta, în ajungerea scopului ce-l urmărim, Doamnelor din comitetul de supraveghere, cari au îmbrățișat cu dragoste opera noastră. Dșoarelor și Doamnelor profesoare dela școala de industrie casnică din Arad, cari zilnic s'au deplasat din Arad, și au condus cursurile, precum și primăriei comunale.

Vorbește apoi Pr. Zenobie Brădean, care spune că nîzuințele pământești ale bisericii ort. rom. s'au împletit cu aspirațiile neamului românesc. Felul de a fi, și a gândi a poporul nostru, este în mâna femeiei. În istoria vieții și a gândirii omenești, două femei au avut rolul hotărîtor: Eva — și Maria. Femeia română al cărei rol vrea să-l albe?

Al patrulea vorbitor, țăranul Alexă Bulboacă: o mândrie a comunei, aduce mulțumirile țărânlmei: Înălților oaspeți, și camerei de agricultură pentru nîzuințele frumoase de naționalizare a portului și țesăturilor decorative ale caselor țărănești. Accentuează rolul frumos al bisericii și școlii confesionale, cari au menținut existența noastră ca neam.

Roagă pe toți conducătorii neamului să samene pace și nu ură între frații de același sânge, și în acest chip, poporul dela sate îl va asculta și u.ma. Dl. Inspector școlar Cioflec aduce salutul ministerului instrucțiunii, și spune, că realizările dela Curtici, coincid în mod eminent cu intențiunile ministerului instrucțiunii, ce le-a avut la înființarea cursului complementar la școala primară.

Dl. dir. general Mândru, aduce salutul Dlui ministru al domeniilor, spunând, că se bucură, că a putut satisface invitației ce s'a făcut ministerului agriculturii, de a participa la aceasta solemnitate.

Ceeace s'a făcut la Curtici, întrece închiderea unui curs de gospodărie, ea este o manifestare înălțătoare este o afirmare a dragostei de neam. Va trebui să realizăm încă multe. Portul românesc, această manifestare externă, trebuie să fie expresia sentimentelor celor mai curate și celor mai sfinte ale sufletului românesc.

Ultimul la cuvântul P. Sf. Sa păr. Episcop Grigorie, care face o succintă paralelă între trecut și prezent, când portul românesc era o mândrie, era cea mai prețioasă podoabă, chiar și a caselor boierești și domnițelor române, când decoltajul nu era cunoscut, când horele și dolnele românești, nu cunoșteau nimic străin. Cu competența omului, adânc cunoscător a felului de gândire a lumii de azi, pozează pe omul zgârcit, pe omul care trăiește numai pentru sine în salcâmul încărcat de flori, care spune, că de aci înainte nu va mai permite nici unei albine să se îndulcească din nectarul florilor lui.

Vorbirea Prea Sf. Sale, precum și a celorlalți oratori, este răsplătită cu aplauzele mulțimei și urmate de câte o cântare executată alternativ, de corul bărbătesc sub conducerea inv. E. Ardelean și corul școlii de fete de sub conducerea Dnei inv. Iulia Rădulescu.

După aceasta se împart premii elevilor cari au umblat regulat la curs. Serbarea la sfârșit, rămânând plăcuți impresionați înălții oaspeți și localnici deopotrivă.

Pr. Z. Brădean

Despărțirea ierarhică de Sârbi.

de Preotul Gh. Cotoșman

Regimul și tratamentul vitreg de care s'au bucurat Românii sub protectoratul sârbesc, a făcut să zămislească în sufletul lor dorința de o completă și neîntârziată emancipare, de o totală independență și autonomie religioasă-națională. De altfel înșiși Sârbii au ajuns la convingerea, că menținerea acestui „statu quo” al lucrurilor nu poate dura fără ca interesele superioare bisericești și naționale ale ambelor națiuni coreligionare să nu fie serios periclitate. Congresul național bisericesc sârbesc, ținut în Carloveț la 19 Iunie/1 Iulie 1871, sesizat de aceste mișcări de separațiune ierarhică, elaborează toate normele de urmat pentru despărțirea ierarhică în parohiile mixte româno-sârbe din cuprinsul Mitropoliei Carlovețului, numind totodată o Comisie mixtă cu însărcinarea de a se pune în legătură pe teren cu reprezentanții autorizați ai ambelor națiuni din parohiile mixte, pentru a proceda pe cale pacifică la despărțirea ierarhică. Din comisia delegată de congres făceau parte: Români: Andrei Papp protosincol și Petru Petrovici asesor consistorial din Arad; — Sârbi: Gh. Nicolici protopopol din Sănnicolaul-Mare și Costa Sabo proprietar din Bătaia.

Referindu-se la dispozițiile acestui congres, Românii cizăneni în anul 1873 s'au adresat episcopilor din Arad și Timișoara cerând trimiterea de delegați spre a începe tratativele de despărțire. Episcopia Aradului a delegat pe Vichentie Șerban, protopopul român al Banat—Comloșului, iar episcopia Timișorii pe Petru Davidovici preot sârb din Sirig. Din partea autorității civile a fost delegat Ion Buocz, prim-pretorul din Sănnicolaul-Mare. La cererea Românilor ortodocși, în ziua de 10/22 Oct. 1873, comisia delegată de Congresul din Carloveț, reprezentanții eparhiilor și al Statului s'au întrunit în sf. Biserică din Cenad, fiind față toți credincioșii Români și Sârbi dela 20 ani în sus. Românii și-au exprimat pe față dorința lor de a se despărți cu parohia de către Sârbi, potrivit art. XIV al congresului din Carloveț. Din cuprinsul procesului verbal (Zapisnik) dresat cu această ocaziune, în limba sârbească, se constată că ambele partide au convenit, ca în conțelegere cu reprezentanții lor, 20 din fiecare parte, Comisia să porceadă la formularea punctelor de bază pentru despărțirea ierarhică, și mai apoi la împărțirea frățească a averii comune. Ca reprezentanți, din partea Românilor au fost aleși următorii: Gh. Nicolaș, Teodor Suciu, Ion Minșan, Pavel Socol, Ioan Regep, Teodor Vingan, Petru Muntean, Teodor Nicolaș, Lazăr Târziu, Pavel Dămian, Sava Perlan, Ioan Lipovan, Pavel Crăciun, Sava Oprean, Atanasie Suciu, Axentie Ilin, Ștefan Radu, Gh. Perlan, Ion Șiclovan și Iova Târziu. Din partea Sârbilor: Stolan Dișici, Nestor Jivici, Andrei Putici, Arcadie Putici, Glorița Matici, Gh. Marianov, Jiva Oberkuejevici, Milici Vulcin, Steva Vlașcici, Steva Zarici, Cristofor Brancovan, Milici Marcuciu, Nova Milcici, Vichentie Tomici, Iașa Bugarski, Pera Vuicin, Sovra Zomboraș, Nicola Arsenovici și Sava Achimovici.

Pentru a smulge o hotărîre favorabilă lor, Sârbii n'au ezitat a înșela atât bunacredința comisiei cât și a reprezentanților poporul român, prezentând, ca punct de plecare în rezolvirea chestiunilor materiale, o conscripție dela 1841, după care Sârbii ar fi fost atunci în majoritate numerică în Cenadul—Mare, și ca atare, lor li se cuvine o mal mare parte din averea comună bisericească. Na trebuie să se uite faptul îndeajuns dovedit, că în parohiile mixte majoritatea, uneori absolută, a preoților erau sârbi sau sârbizați; preoții români, cu rare excepțiuni, n'au putut străbate în asemenea parohii, și dacă totuși acest lucru s'a întâmplat, atunci au fost siliți să-și sârbizeze numele adoăgând numelui de familie terminațiunea sârbească caracteristică de „lici” și „vici”. Cum intențiunea acestor preoți era sârbizarea păstoriiilor lor, ne putem imagina și felul în care au fost concepute conscripțiile credincioșilor din parohie, urmărindu-se, totdeauna majorarea numărului elementului sârbesc în dauna celui românesc, realmente întotdeauna majoritar. Matricolele parohiale cercetate amănunțit grăesc peremptoriu despre adevăritatea celor afirmate mai sus. Tot așa și diferitele recensământe dela Primăria comunală.

Stratagema coreligionarilor sârbi și-a atins țelul urmărit; căci Românii în dorința lor de a se vedea cât mai neîntârziat eliberați de cătușele străine, cu toate că au fost sesizați de apucăturile sârbilor, au consimțit, cu sacrificiul părții materiale, să se porceadă la actul de separație ierarhică. Pentru ei principalul era separația ierarhică, averea bisericească materială căzând pe ultimul plan.

Poate că Românii ar fi căutat pe cale civilă, prin proces, frățeasca împărțire a bunurilor comune, dar cunoscând puternica și indiscutabila influență sârbească în viața statului — decedat —, au renunțat la această cale, preferând în locul unei împărțiri drepte cu proces, una strâmbă pe cale pașnică. La această benevolă renunțare a contribuit în largă măsură și defectiunea cauzată prin trecerea unui însemnat număr de Români la unație, așa încât în momentul despărțirii cu drept cuvânt Românii ortodocși erau în minoritate față de Sârbi.

Așa se explică de ce la împărțirea averii, Românii au lăsat cu mărînimle să tragă balanța în favorul Sârbilor.

Comisia împreună cu reprezentanții au constatat că parohia mixtă ort. româno-sârbă din Cenadul-Mare posedea următoarea avere:

- a) Biserica cu toate dependențele și instalațiunile ei, în valoare aproximativă de 17.000 florinți austriaci.
- b) Un edificiu școlar sub Nr. 814, întrebuintat numai de Sârbi, cu 2 jug. pământ.
- c) Un edificiu școlar sub Nr. 817, utilizat numai de Români, cu 2 jug. pământ.
- d) Trei sesiuni parohiale de câte 32 jug. pământ.
- e) Capital bisericesc în efecte și numerar: 2422 fl. austr. și 62 noui.

Reprezentanții celor două națiuni, în fața comisiei, au încheiat următorul acord:

1) Românii se despart de ierarhia, respective Mitropolia actuală sârbă și se încorporează la Mitropolia respective la ierarhia lor națională din Arad.

2) Biserica rămâne în proprietatea exclusivă a credincioșilor sârbi, cari în numele întregel comun bisericesc se obligă a despăgubi pe credincioșii români cu suma de 6000 fl. austr., stabilită în comun acord, în înțelegere cu cei 6 sârbi cari vor libera garanții materiale pentru achitarea acestei sume. bisericii și parohiei române, în următoarele 5 rate anuale:

- a) Prima rată în suma de 1200 fl. austr. la 1 Nov. 1874
 - b) A doua „ „ „ „ „ „ „ „ 1875
 - c) A treia „ „ „ „ „ „ „ „ 1876
 - d) A patra „ „ „ „ „ „ „ „ 1877
 - e) A cincea „ „ „ „ „ „ „ „ 1878
- lăsându-se (cel 6) a fi intabulați pe întreaga lor avere mobilă și imobilă.

3) Până la executarea despăgubirii Românii se vor folosi de Biserica ca și până acum, conform art. IX. din înțelegerea dela Karloveț, și îndată ce prezentul acord va fi sancționat de ambele delegații consistoriale, Românii vor putea să înființeze comuna lor bisericească separată de cea a sârbilor conform art. XI și XII din înțelegere și pe baza legii și a statutului de organizare a Bisericii ort. rom., care va și dispune asupra averii ce-i revine, deoarece Românii primesc, conform art. XIII. din înțelegere, despăgubirea arătată în punctul precedent ca legală despăgubire a persoanei lor juridice, care este deplină garantată prin garanțiile amintite.

4) Din cele 3 sesi parohiale una, cuprinsă în c. f. sub Nr. top. 3295—3912—4339—4722, de prezent folosită de parohul român, rămâne proprietatea exclusivă a Românilor, iar celelalte două cu Nr. top. 3293—3910—4337—4720, 3924—3911—4338—4721 folosite de parohii sârbi, având în vedere că sârbii au două parohii organizate (!?) rămân în proprietatea exclusivă a Sârbilor.

5) Sesiunea parohială rămasă proprietatea Ro-

mânilor, imediat după aprobarea prezentului acord, se va transcrie pe numele comunel bis, ortodoxe-române, asemenea și Sârbii își vor transcrie pe numele comunității lor bisericești celelalte două sesiuni.

6) Școlile respective edificiile școlare rămân așa cum se folosesc de prezent, adică aceea cu Nr. 814 rămâne Sârbilor, iar cea cu Nr. 817 Românilor, urmând a fi transcrise și ele ca proprietate exclusivă a respectivei comune bisericești, imediat după aprobarea prezentei, întrucât aceasta nu s'a făcut deodată cu transcrierea pământurilor școlare.

7) Capitalul bisericesc atât în efecte cât și în numerar, menționat în punctul 4 d. din prezentul proces verbal, compus din 2422 fl. și 62 noi austr., imediat după aprobarea prezentului acord și după ce se va înființa și constitui comuna bisericească ort. română separată urmează a se da Românilor cota ce li se cuvine; — asemenea se vor împărți obiectele bisericești recunoscute de avere comună, însă numai după ce Sârbii vor fi achitați și ultima rată din despăgubire și când Românilor nu vor mai întrebuința biserica comună cu Sârbii, iar cu ocazia despărțirii definitive se vor preda Românilor cărțile lor liturgice românești, conform art. VIII. din înțelegerea dela Carloveț.

8) Cimitirul se va folosi și în viitor ca și până în prezent în comun atât de Sârbi cât și de Români. Matriculele botezaților, căsătoriților și morților vor fi păstrate în biserica Sârbilor, având parohul român dreptul să se folosească de ele și a elibera extrase credincioșilor săi oricâte ori va fi nevoie.

Procesul verbal după ce a fost citit și explicat reprezentanților celor două națiuni și înșiși poporul adunat în acest scop, a fost semnat de cei 40 reprezentanți și de către toți membrii comisiei congruale și consistoriale, la 11/23 Oct. 1873. La 8/20 Aprilie 1874 acordul este aprobat și semnat de către Nicanor Grnici, episcop de Pakraț, administrator al Mitropoliei carlovețiene și al patriarhiei sârbești.

Lichidarea definitivă — precum reiese din încheierea redactată în limba germană dela finea Zapisnikulul — a avut loc la 17 Noem. 1878 cu ocazia plății ultimei rate de 1200 flor., în prezența preoților: Elias Telescu și Andrei Putici, și a 18 credincioși de ambele părți, fiind de față ca martori notarul Ferd. Tötösy și Ludwig Mayer.¹⁾

După trecerea la Ortodoxie a preotului Ilie Telescu, și după revenirea la sânul Bisericii strămoșești a celor 801 suflete, prinse în mrejele unației nefaste, Românilor ortodocși — ajunși iarăși în majoritate față de sârbi — au crezut că sunt în dreptul lor firesc și pe linia de tradiție religioasă moștenită din strămoși când pretind să li se permită a oficia în Biserică — cel puțin tot a treia Duminică — toate slujbele în întregime românește.

Adresa — răspuns a Consistorului din Arad către preotul Telescu, pe care o vom reproduce aici, va pune în adevărată lumină șovinismul ca și intoleranța sârbească:

„Ad. Nr. 2884 I/1875. Onorate Domnule parohul! La epistola Domnului Tale din 6 Ianuarie Ți se rescrie că Preasfinția Sa Domnului nostru Episcopu diecezanu a recercatu precum pe Episcopulu serbescu din Timișoara așa și pe Patriarhulu din Carlovețiu

pentru ca se conceda românilor din Clanadulu serbescu a se folosi de utensiile bisericești de acolo și a țiene totu a 3-a septamâna rugățiunile în limba romana, dela Patriarhulu a sosit inse respunsu negativu, ér dela Episcopulu din Timișoara nimicu“.

„Onorat Dta vel midloci dara ca se vi faceți o capela acolo pentru care de aici vi se tramite de locu Antimisulu cerutu..... Aradu in 9 Ianuarie 1876. ss. Vicențiu Schelegianu asesoru referente consistor“.

În urma acestei atitudini lipsite de cel mai elementar bun simț creștinesc, Românilor nu mai așteaptă expirarea celor 5 ani prevăzuți în Acord ci hotărăsc să leze mai înainte din Biserica comună, spre a nu mai constitui piedecă în calea coreligionarilor sârbi. Deși conform stipulațiunilor acordului aveau drept să se folosească de Biserică până la plata ultimei rate din despăgubire, adică până la 1 Noem. 1878, Românilor — amărăți de purtarea sârbilor — părăsesc definitiv biserica și comunitatea la anul 1876 organizându-se împreună cu cei reveniți dela unație, în parohie aparte alegând de paroh pe preotul Ilie Telescu. Prin străduințele acestui preot parohia ort. română din Cenad se reorganizează, pe baza Statutulu șagunian, și-și câștigă definitiv independența avută înainte de venirea Sârbilor în comună. Din suma de 6000 flor. s'au spesat 4000 flor. cu amenajarea și înfrumusețarea capelei de rugăciune în sala cea mare a școlii române ortodoxe, transformându-se apoi locuința învățătoarească în sală de învățământ. După 12 ani de muncă neșovăcnică și de supreme efortări, având concursul învățătorilor și enoriașilor săi, preotul Telescu: a zidit la 1888 Biserica actuală ort. română, a cumpărat 3 clopote la biserică, a cumpărat o casă mare pe care a transformat-o în școală, iar din capela, după sfințirea bisericii, a făcut a doua școală. Sub păstoria actualulu paroh, preotul Gh. Ionescu, s'a transformat la 1923 vechea școală confesională de lângă Biserică în casă parohială. Aici este și Oficiul parohial.

Până la 1876 parohia ortodoxă-româno-sârbească din Cenad depindea de eparhia Timișorii și de protopopiatul Cenadului, cu sediul în Sănnicolaul-Mare. Din acest an ea stă până azi sub jurisdicția episcopiei naționale din Arad, protopresbiteratul Banat-Comloșului.

Comunicat.

Onoratul Minister al Cultelor și Artelor, cu adresa Nr. 89784/7138 din 16 Aprilie a. c., ne face cunoscut adresa Nr. 986 a Societății de Difuziune Radiofonică, cu conținutul următor:

„S'a dovedit din cercetările noastre, că printre posesorii de aparate fără autorizațiuni, se găsesc, mai ales în comunele rurale mulți preoți.

Societatea noastră va întreprinde la 1 Martie a. c. o mare campanie de descoperire a clandestinilor radiofonici, iar cei descoperiți vor fi anunțați la microfon.

Am dori ca nici o comisie de Control să nu găsească preoți, fără autorizații. Pentru

¹⁾ Vezi Zapisnik-ul în Arhiva parohiei ort. sârbe din Cenadul-Mare.

prestigiul misiunii lor e de dorit să se fe-rească de asemenea neplăceri.

Deaceia, Domnule Ministru, vă rugăm să binevoști a dispune ca toți preoții să fie înș-tițiați de campania noastră, care începe și să-și limpezească situația față de Societatea noastră. În felul acesta vom fi scutiți de ne-plăceri toți“.

Ceeace comunicăm spre știre și conformare.
Arad, 3 Mai 1935.

*Consiliul Eparhial ort. rom.
Arad.*

INFORMAȚIUNI.

Adunarea Fondului Preoțesc. Marți în 7 Mai c. la ora 10 înainte de masă, s'a ținut la reședința e-piscopescă din Arad adunarea fondului preoțesc sub prezidiul P. S. Sale Părintelui Episcop Grigorie. Au fost prezenți P. C. părinți protopopi și câte 2 preoți din fiecare protopopiat.

Într'o vorbire caldă, care a vibrat de iubirea părin-tească, P. S. Sa Episcopul nostru a sulevat mai mul-te probleme de ordin pastoral dând preoțimei în cauză indicații folositoare.

Întrându-se în ordinea de zi, au fost votate mai multe deziderate în legătura cu gestiunea fondului preoțesc.

„Episcopii S. Vulcan și Gher. Raț“. Cererea Che-relușenilor și raportul protopopului Grigorie Lucacic, privitoare la războiul unionist de acum un veac, fac parte din cele 180—190 documente, cari se vor pu-blica la anexele lucrării părintelui *Dr. Gh. Ciuhandu: Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț*, care e deja sub tipar. Le-am publicat aceste documente, ca o a-mintire a acelor vremuri grele, până să apară lucrarea anunțată.

Biblioteca „Amvonului“ Cu binecuvântarea P. Sf. Episcop Roman al Orăzii s'a înființat la Orade „Bibli-oteca Amvonului“ din care a apărut întâiul număr con-ținând 12 predici, unele originale, altele prelucrări. Ne bucurăm de această laudabilă inițiativă a eparhiei surorii și îi dorim izbândă.

Un congres al „Oastei“ Cu binecuvântarea I. P. S. Sale Părintelui Metropolit Nicolae al Ardealului și P. S. Sale Păr. Episcop Roman al Orăzii și în baza art. 18 și 19 din Statut s'a convocat Marele Sfat (con-gresul) anual al „Oastei Domnului“ din Eparhia or-todoxă a Orăzii pe ziua de 19 Mai, *Dumineca Stă-bănogului 1935* la Oradea.

Cum au fost sărbătorite Paștile în Rusia Sovietică și în anul acesta Sf Paști au fost sărbătorite în Uniu-

nea Sovietică de mai multe sute de mii de credin-cioși. Numai la Moscova, în cele 50 biserici cât au mai rămas, au luat parte peste 100 mii credincioși la serviciul divin din noaptea Invierii. Pe la miezul nopții până și ultimele locuri au fost ocupate de cre-dincioși, în cea mai mare parte oameni bătrâni, îmbră-cați sărăcăcios. Serviciile au fost oficiate fără nici o ingerință din partea autorităților sovietice.

Într'o biserică mică, care adăpostește „Madona Iberiană“ — o icoană sfântă adusă în anul 1642 de către monahi greci dela Muntele Athos și dăruită țar-ului de atunci, — aglomerația a fost atât de mare, încât credincioșii nu mai încăpeau într'insă. 700 de credincioși au eșit în curtea bisericii cu lumânări aprinse, cântând: „Hristos a înviat“.

Față de această intruchipare a vechel Rusii pra-voslavnice, aspectul jocului zgomotos al tinerilor și fetelor din apropierea bisericii a prezentat un con-trast curios și dureros.

„Copilul“ Sub înțeleapta conducere a învățătoru-lui Ion Blăgăllă dela școala de aplicație din Arad, apare ca supliment la „Biserica și Școala“ revista „Copilul“. Revista se prezintă în condiții bune și cu conținut și ca tehnică. Apare lunar. Nr. 4 depe luna Aprilie are un admirabil articol scris pentru copii de P. S. Sa Episcopul Grigorie. Conține material variat scris de diferiți copii din Arad și județ, fapt prin care se dezvoltă la copii gustul de citit și ocupație cu îndelctaiciri intelectuale și morale.

Isprăvi comuniste contra religiei. Comuniștii fac neîncetat declarații pacifiste, dar prin intermediul aso-ciației ateilor, cu sediul la Moscova, trimit milioane de gazete antireligioase în toată lumea, batjocurînd religia!

Oare nu văd diplomații lumii că nu se poate face pace fără Hristos??

Rectorul universității din București — om reli-gios. Dl. Dr. N. Gheorghiu, medic renumit și recto-al universității din București, a declarat nu de mult în cuvântarea ținută la sărbătorirea patronului facultății de teologie din București, că Domnia Sa este pro-fund religios.

— „Sunt un creștin convins“ — a declarat Domnia Sa și a mai spus: „La piatra sfântului mor-mânt m'am copleșit de o profundă emoție, care nu se poate descrie“.

1500 ani dela traducerea Bibliei în l. ar-meană. Încă din luna Martie au început în toate coloniile armenesti din lume serbările religioase pentru comemorarea jubileului de 1500 de ani dela traducerea Bibliei în l. armeană.

Se crede că Biblia a fost tradusă întâi în l. armeană după anul 303 când armenii au îmbrățișat creștinismul.